

jemal svoje krepke junake. Od l. 1870. do 1880. so tiskali na Ruskem največ njegovih povesti, ki so se jako razširile. Iz ruskega narodnega duha si je prisvojil posebno temno resignacijo; zato je v njegovih spisih malo veselih in jasnih tonov. Med boljše spise njegove se štejejo: „Sila solomu lomit“, „V tihom omutě“, „V zabytom kraju“, „Nautina“, „Gornaja idillija“. Proti koncu 80tih let je obolel in ni spisal ničesa več. Umrli je v Tomsku 9. decembra prošlega leta.

Razpis nagrad za slaviste. „St. peterburgskoje slavjanskoje občestvo“ razpisuje več nagrad iz Hilferdingovega zaklada za zgodovinska dela o Slovanih. Na celotno zgodovino vseh slovanskih narodov je razpisana nagrada 3000 rubljev. Knjiga mora obsegati ne le zunanjo, ampak tudi notranjo kulturno zgodovino, kratko in jedrnat. Če ne dobi omenjeno društvo take celotne zgodovine, pa razpisuje manjše nagrade po 500 rubljev na zgodovine posameznih slovanskih narodov: Bolgarov, Srbov, Hrvatov, Slovencev, Slovakov, Čehov, Poljakov in Srednjelabskih Slovanov. Za etnografski popis vseh slovanskih rodov je razpisanih 1000 rubljev. Za etnografski popis južnih Slovanov (Slovencev, Hrvatov in Bolgarov) se pa razpisuje nagrada 500 rubljev. Razprave morajo biti spisane v ruskem jeziku ter se morajo doposlati „St. peterburgskemu slavjanskemu občestvu“ vsaj do 14. februarja l. 1905. Knjige se bodo tiskale na društvene stroške. Pisatelj dobi 600 izvodov zastoj.

Ruski jezik na pariškem vseučilišču. Senat pariškega vseučilišča je sklenil, da se s 1. novembrom letošnjega leta otvori stolica za ruski jezik in rusko slovstvo. Na dunajskem vseučilišču te stolice še ni.

Prosvêtiteljnoje občestvo im. Mihaila Kačkovskago deluje v ruskem smislu v Galiciji zdaj že 28 let. Prošlo leto je imelo 8130 udov. Izdalo je to leto 12 knjig poljudno-poučne, gospodarske in leposlovne vsebine v 110.000 izvodih. Društvo vzdržuje in podpira 941 čitalnic.

Ogrski zgodovinski zavod v Rimu objavlja kot sad zadnjih preiskav Fraknojevo knjigo: „Magyarország egyházi és politikai öwzeköttécsi a római szentszékkal“. (Cerkvene in politične razmere Ogrske do svete stolice.)

Louis Léger, profesor slovanskih jezikov na pariškem vseučilišču, je izdal v zalogi Hachette & Cie v Parizu drugo serijo svojih člankov o političnih in književnih odnošajih slovanskih z naslovom „Le Monde Slave“. V tej knjigi je devet studij o Rusih, Poljaki in Čehih.

† Emil Zola.

Nenadno od plina zadušen, z nogami v postelji, z glavo na tleh, je preminul v 62. letu starosti sloviti francoski pisatelj Emil Zola. Smrt njegova je podobna njegovi umetnosti: nekaj dramatičnega, ki se družijo z banalnim; v materializmu zarit v svojih spisih sili umirajoč z glavo v zemljo. Usodna smrt! –

Zola je znamenit romanopisec francoski. Nikdo mu ne more odrekati izrednih pisateljskih talentov. Bil je plodovit pisatelj. Vsak dan je oddal določeno število spisanih strani v tiskarno, vsako leto je skoro redno izdal kako novo večje delo. Spisi njegovi so silno razširjeni. Posamezni njegovi romani so doživeli n. pr. „Nana“ 200.000, „Le débacle“ nad 200.000, „L'assommoir“ 150.000, „Lourdes“ 150.000, „Rome“ 100.000 iztisov itd.

Zola je kot pisatelj gojil naturalizem v zvezi z Balzacom, Flaubertom in Goncourtom; v spisu „Le roman expérimental“ je v tem pogledu pojašnjeval svoje stališče.

Materiališko svetovno naziranje pesniško proslavljati, to je bila tendenca vseh njegovih spisov; zato se kaže vedno sistematizirani nasprotnik krščanstvu. Na mesto krščanstva so postavili svetu nov vzor; zanj se je trudil kot pisatelj, a je mesto do vzora prišel do karikature. Kako nizek in smešen se kaže v svoji trilogiji, dasi je hotel uprav s tem spisom zadati katoliški cerkvi smrtni udarec! Zavrgel je seveda evangelij in namesto svetopisemskih štirih evangelijev je hotel postaviti v štirih knjigah: „Plodovitost“, „Delo“, „Resnica“ in „Pravičnost“ nov evolijski evangelij. Od teh je dovršil prvi dve deli, pri prvih polah tretjega pa je nenadoma umrl; blasfemij proti večni Resnici ni več smel nadaljevati.

Žalostno, a vplivno ulogo je igral v znani Dreyfusovi pravdi, ki označuje ves njegov značaj. Zola je bilo vse njegovo pisateljevanje le trgovina, ki naj kar največ nese.

Zato je udarjal v svojih romanih na strune javnega mnenja, širil je svoja dela z umazanostjo snovi, o kateri je razpravljal, in z umazanostjo pisave; računal je z vednostno površnostjo, in lahkomišelnostjo izprijenostjo ljudstva; vedel je, da je pornografija najbolj iskano blago v moderni literarni trgovini, skrbel je za reklamo, ki z denarjem malovrednemu blagu dviga ceno.

Pisal je Zola v širokem slogu. Iz raznih listov si je nastrigel najbolj pikantnih in najbolj nemoralnih ter tudi najmanj verjetnih notic. To mu je bila pomoč pri opazovanju življenja in mu je služilo za zabelo v njegovih spisih. Za zgodovino ni imel nobenega smisla. Bil je čudak, megaloman, v mnogem oziru zelo omejen; čez določen nivo ni Zola ničesar več videl. Pisateljske svoje talente je za vse materialno dobro porabil, človeštvu pa neizmerno škodoval, goječ v njem le živalsko stran. Darwinizem je našel v njem navdušenega zagovornika. Pa kakor se ta ne

more vzdržati pred forom zdrave vednosti, tako se tudi Zolovi romani ne morejo vzdržati pred sodbo lepe umetnosti.

V tem oziru se nam zdé značilne besede, s katerimi znani francoski pisatelj Anatole France izraža svojo sodbo o Zoli, rekoč: „Son oeuvre est mavaise, et il est un de ces malheureux dont on peut dire qu'il vaudrait mieux qu'ils ne fussent pas nés... Jamais homme n'avait à ce point méconnu l'idéal des hommes. Njegovo delo je slabo in Zola je eden onih nesrečnikov, o katerih se more reči, da bi bilo bolje, ko bi ne bili rojeni... Nikdo ni v toliki meri v nič deval človeških idealov.“ Pisatelj Anatole France je sicer izpremenil svojo sodbo o Zoli, ko ga je ob pogrebu proslavljal v naročenem slavnostnem govoru; žal da njegovih del, o katerih je izrazil poprej tako uničevalno sodbo, ni mogla izpremeniti njegova beseda. — A. Kalan.

Emil Zola.

Kdo je odkril Ameriko? Da so že davno pred Kolumbom Gronlandci vedeli za Ameriko, je dognana stvar. Pri zborovanju „Avstrijske Leonove družbe“ v Bregenzu je letos predaval o tem p. Jožef Fischer D. J., kateri je izdal letos o tem obširnejši spis „Die Entdeckungen der Normannen in Amerika“ (Freiburg, Herder, 1902). P. Fischer pravi: Normanski knez Erich Rdeči je l. 985. odkril Gronlandijo, kjer so se naselile nekatere normanske rodbine. Njegov sin Leif Srečni je okoli l. 1000 po naključju odkril Ameriko. Ko so Normanci izkušali kolonizirati Vinsko (Novo Škotsko), odkrili so še Hellulandijo (Labrador) in Marklandijo (Novo Fundlandijo). Karlselfni je hotel Vinsko podvreči l. 1005—1006., a Indijanci so se tako krepko ustavili, da je moral odnehati. Normanska kolonija v Gronlandiji se je srečno razvijala, in v naslednjih stoletjih so skoro pozabili Amerike.

Kraljice — časnikarice. Nedavno umrla belgijska kraljica Marija Henrieta je bila tudi pisateljica.

L. 1889 je s svojo hčerjo, princesinjo Klementino, izdaval mesečnik „La jeune fille“, namenjen hčeram iz višjih krogov. V njem se je gojila umetnost, literatura in domače gospodinjstvo. Kraljica je pisala v njem članke o gospodinjstvu ter se je podpisovala „Madame Reyer“. Princesinja Klementina je pisala slovstvene kritike z imenom „Marthe d'Orey“. Pri tem časopisu je sodelovala tudi rumunska kraljica kot „Carmen Sylva“.

„Glasbeni pisar“ — važna iznajdba za skladatelje. Amerikanec Mr. William Thanle, je iznašel stroj, kateri bo gotovo skladateljem jako ugajal. Kolikokrat sedi skladatelj za klavirjem in tam fantazira prosto, kakor se mu snujejo glasbene misli in zbuja umetniška čuvstva! A lahki zrak valovi le nekaj hipov, in najlepši glasbeni umotvori izginejo brez sledu. Preden skladatelj zapiše z neokretnimi vrstami vse to, kar mu je polnilo umetniško dušo, je izgnila inspiracija in je onemelo srce, katero hitreje bije, nego se vrsté akordi na papirju — in najkrasnejše skladbe, enkrat igrane, se ne oglašé nikdar več, ker jih nihče ni zapisal. Mr. Thanle je pa iznašel stroj, kateri se zveže s klavirjem, in ta po širokem papirnatem pasu zapisuje natančno vse, kar igra umetnik na klavirju. Deset let se je trudil iznajditelj, preden se mu je posrečilo sestaviti vse delce k temu duhovito zamišljenemu stroju. Dal mu je ime „musical transwriter“. Ko je umetnik odigral, pa lahko sam posluša še enkrat svojo skladbo. Kajti papir se odreže in vtakne v drugi stroj, kateri z električno silo zaigra sam vso skladbo na klavirju.

Z Japonskega. Z velikim uspehom je igrala v raznih evropskih mestih pred kratkim japonska igravka Sada Yakko, katera je radovednim Evropecem s svojo družbo predstavljala prizore in značaje iz stare Japonske. Nedavno je izšla tudi zgodovina japonska „Storia del Giappone“ (Cavanna Viani Visconti, Milano, 1902.), katera nam popisuje razvoj japonskega narodnega duha. Japonec je ljubezniv, vesel, lahkomišljen; a postane tudi drzen in pogumen, kakor je pokazal v japonsko-kitajski vojski. Vendar je med Japonci silno razširjeno samomorilstvo. Japonski plemenitnik ali „samurai“ (vojak), ki se čuti zaradi „časti“ ali kakega drugega vzroka primorana do samoumora, izvrši nad seboj grozni „hara-kiri“. Najprej naznani svoj sklep celi rodbini in svojim znancem. Ti se snidejo in vse pripravijo. Nesrečnež sede na preprogo s prekrizanimi nogami. V roko mu dajo ostro bodalo. Ne da bi izgovoril besedo, si prepara trebuh od leve na desno. V istem času mu najbližnji sorodnik ali najboljši prijatelj s sabljo odseka glavo. Poganski Japonec veruje, da na ta način prav gotovo pride v raj. — Žena je bila doslej jako zaničevana, a v novejšem času so jo začele braniti že državne postave.